

HAERNE, Désiré de, monseigneur, volksvertegenwoordiger (Ieper 4 juli 1804 - St.-Joost-ten-Node 22 maart 1890).

Tot priester gewijd te Doornik op 6 juli 1828. Werd leraar aan het Klein Seminarie van Roeselare op 16 januari 1830, doch na korte tijd werd hij geschorst door het Nederlands bewind. Op 27 oktober 1830 volksvertegenwoordiger voor Roeselare, stelde zich op 23 april 1833 niet herkiesbaar en werd leraar aan het college te Kortrijk. Op 29 februari 1844 opnieuw gekozen, thans voor Kortrijk, tot eind 1889. Inmiddels werd hij in 1852 diocesaan hoofdinspecteur, in 1869 rector van het Engels seminarie in Brugge; actief betrokken bij de opvoedkunde van doofstomme en blinde kinderen; lid van talrijke commissies met grondige deskundigheid in sociale, onderwijs- en taalkwesties. Promoveerde te Leuven in de wijsbegeerte en letteren (1856) en te Rome in de theologie (1879).

Zeer bekend is hij om zijn oppositie tegen het Nederlandse bestuur en om zijn aandeel in de stichting van de Belgische staat. Daaruit blijken vooral zijn liberaal-katholieke sympathieën als volgeling van F. de Lamennais en zijn vriendschap met A. Angillis, A. Rodenbach en F. de Muelenaere, figuren die in midden-West-Vlaanderen een gezond tegenwicht vormden tegen de haast starre, conservatieve, ultramontaanse traditie van deze provincie. Juist deze liberaal-katholieke gezindheid bracht hem reeds in 1833 in conflict met de voor Brugge benoemde bisschop Boussen, die hem tot in 1841 buiten het parlement hield en die pas daarna bereid was de stijgende doctrinair-liberale invloed in te dijken. Toch is De Haerne na 29 februari 1844 trouw gebleven aan zijn eerste inzichten. In zijn moeilijke positie was hij gaandeweg meer gedwongen de richtlijnen van de Brugse bisschoppen ten aanzien van de katholieken en de politiek te verdedigen. Aldus is De Haerne in grote mate medeverantwoordelijk voor de enge, gesloten doctrine en positiebepalingen van de katholieke partij in 1884, en daardoor medeverantwoordelijk voor de codificatie van de hiërarchie: eerst katholieke partij, dan Vlaamse belangen.

De Haerne was een gematigd aanhanger van de spellingbesluiten van 1844 en '63, tegen het overtrokken particularisme. Hij werd op 15 november 1845 verslaggever betreffende Vlaamse taal en spelling. Op het eerste Nederlands Taalcongres te Gent in 1849 kon hij gerekend worden tot de groot-Nederlandse en al-Dietse gematigden. Van april 1847 af kwam hij op voor de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs, met een groot aantal parlementaire tussenkomsten in de wetgevingen van 1850, '57, '76, '81 en '83. Op 4 juni 1849

verklaarde hij in de Kamer: „Le mouvement flamand, soyez-en persuadés, ne s'arrêtera que devant une justice pleine et entière”. Hij beïnvloedde in gunstige zin het humanioraprogramma van bisschop Malou van 1851 en heeft die positieve invloed tot op zijn minst 1862 kunnen handhaven. Zijn opvolger, de oud-superior en latere vicaris-generaal Bruno van Hove, heeft sedert 1869 de taalpedagogische en eigenlijk flamingantische inzichten van De Haerne stelselmatig afgebroken, aldus meehelpend aan de malaise in de colleges in de daaropvolgende jaren zeventig.

Op de debetzijde van De Haerne zou men twee punten kunnen schrijven. Vooreerst een soort van burgerlijk-paternalistische blindheid voor de sociaal-economische vraagstukken. Zo zijn tussenkomsten in het zwaar getroffen West-Vlaanderen (1843-'49), hoewel hij op het eerste Mechelse congres van 1863 verwees naar Mgr. Ketteler van Mainz. Vervolgens zijn geleidelijk vastlopen in de Franstalige superstructuur van de katholieke partij. Op 24 juni 1858 werd hij lid van de Association conservatrice et constitutionnelle en in 1868 van het centraal comité van de Union catholique. Hier wreekt zich misschien de nogal conservatieve achterban in het Kortrijkse politieke leven, dat reeds van 1842 af, en duidelijker nog in 1854, alles terugbracht tot catholico-liberale twisten.

De Haernes laatste parlementaire rede, op 20 december 1889, was een uiting van een belgicistische Vlaamse overtuiging, achterhaald door de generatie van E. Coremans, I. de Beucker, J. de Vriendt. Als parlementaire figuur kreeg De Haerne geen eigenlijke opvolger. Mgr. Keesen, die op 6 januari 1895 gecoöpteerd senator voor Limburg werd, was wel socialer voelend, maar minder Vlaams.

WERKEN: *Tableau de la charité chrétienne en Belgique* (1858); - *Considérations sur l'enseignement obligatoire* (1875).

LITERATUUR: Bronnen: *Papieren Slosse, Biografieën van Westvlamingen*, XXXVI, in de Stadsbibliotheek Kortrijk; - *Papieren De Haerne*, gedeponereerd in het Archief Bisdom Brugge, o.a. een 900-tal persartikelen; - *Annales Parlementaires* (voor de sessies 1844-'89). - Boeken: C. Rodenbach, *Episodes de la révolution dans les Flandres* (1833); - L. Bartels, *Les Flandres et la révolution belge* (1834); - L. de Potter, *Révolution belge 1828-1839*, 2 dln. (1839); - C. Carton e.a., *Biographie des hommes remarquables de la Flandre Occidentale* (1845); - *Verlagboek Eerste Nederlandsch Taalcongres Gent* (1849); - *De Vlaamsche Illustratie* (23 oktober 1886); - *Het Land* (26 december 1888, 11 en 28 januari 1889); - Jean de Bruges (Alfred de Smet), *Il n'y a pas de langue flamande* (1889); - Th. Sevens, *Mgr. De Haerne* (1891); - M. de Haerne, *Médailles d'Infamie*, in *Geschied- en Oudheidkundige Kring Kortrijk*, jg. 5 (1907-'08, p. 133-142); - J. Behets, *De Vlaamse Beweging tegenover het Dietslandisme en het Pangermanisme (1848-1864)*, in *Wetenschappelijke Tijdingen*, jg. 22 (1962, p. 441-458); - R. Vanlandschoot, *Historische kanttekeningen bij de doorbraak van het algemeen Nederlands in de Westvlaamse colleges*, in *Studiën en Berichten*, jg. 54 (1967, p. 66-87); - R. Vanlandschoot, *Algemene oriëntering bij de geschiedenis van de Westvlaamse colleges*, in *Studiën en Berichten*, jg. 55 (1968, p. 168-208); - P. Vancolen, *Politiek leven te Kortrijk 1830-1884*, in *Handelingen Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring Kortrijk*, nieuwe reeks, XXXVI (1968-'69, p. 5-347); - L. Decruyenaere, *Mgr. De Haerne* (licentiaatsverhandeling Kath. Univ. Leuven, 1970); - B. Janssens de Bisthoven, *Mgr. De Haerne rector van het Engels Seminarie in Brugge, 1869-1873*, in *Album Antoon Viaene* (1970, p. 243-246); - A. Masselis en K. van Ackere, *Mgr. de Haerne en zijn monument te Kortrijk*, in *De Gidsenkring*, jg. 9, nr. 3 (1971, p. 1-32); - B. Janssens de Bisthoven, *Priester de Haerne, Afgevaardigde van Roeselare op het Nationaal Congres van 1830-1831*, in *Standen en Landen*, jg. 58 (1972, p. 173-184); - B. Janssens de Bisthoven, *Haerne, Désiré de*, in *Biographie Nationale* (1972).

ROMAIN VANLANDSCHOOT en JAN BEHETS